

Ivan Rodić

STUDENSKO HODOČAŠĆE U MARIJU BISTRICU

I ove godine, posljednje nedjelje svibnja, na blagdan Presvetog Trojstva, zagrebački su studenti pošli na svoje uobičajeno hodočašće u Mariju Bisticu. Unatoč lošem vremenu okupilo se oko dvije stotine mladih da, predvođeni svojim vjeroučiteljima, pjesmom i molitvom označe završetak još jedne mučne etape na svom životnom putu (ako se može tako reći, jer preostaje još ono najtegnije do skorih praznika — ispiti). Treba obnoviti staru i prikupiti novu snagu za svakodnevne brige i poteškoće. A gdje bi se to moglo nego ondje gdje je uspjeh zagarantiran — kod Marije?

Moto hodočašća bio je: *Evangelje — oslobođenje*. Bilo je zamišljeno da se pola puta prevali autobusima, a onda pješice do Marije Bistrice. Uporna kiša prijetila je da pokvari sve planove pa da otpadnu i tri predviđena razmatranja tijekom pješačkog dijela puta. Srećom, to se nije dogodilo i hodočašće se odvijalo po prvobitnom planu.

Uvodnu riječ dao je o. Tadej, naglasivši moto slijedećih razmatranja: »Kao vas Sin oslobodi, bit ćete slobodni.« Riječ »sloboda« dominirala je u svakom nagovoru i bila je potka cjelokupne popodnevne diskusije.

Sloboda se, rekao je o. Tadej, može shvatiti trodimenzionalno: sloboda od smrti, sloboda od zakona i sloboda od grijeha.

Prvi je govorio novinar »Glasa Koncila« g. Živko Kustić, napomenuvši odmah na početku kako postoji opasnost krivog shvaćanja slobode: često znamo da smo slobodni, ali ne znamo od čega. Naglasivši trostruku dimenziju slobode: kozmičku — oslobođenje od smrti, sociološku — oslobođenje od zakona i onu najunutrašnjiju dimenziju slobode — oslobođenje od grijeha, govornik se zadržao na prvoj dimenziji, na oslobođenju od smrti.

Zakon smrti neminovno veže čovjeka. Svakoga bez razlike. Ali ipak kao da se i tu uvukla neka nepravda, kao da Bog nije dao svima jednaku šansu. Naime, čovjek je društveno biće i kao takav upućen je na drugoga; njegova je bitna funkcija da doprinosi razvoju društva. No nisu svi ljudi tu u istom položaju. Fizički ograničeni, bolesni, hereditarno opterećeni, imbecili nemaju istu šansu kao oni ostali. Postavlja se pitanje: zašto je to tako i da li život takvih bića uopće ima smisla? Zar je komponenta smislenosti čovječjeg bivstvovanja na ovoj zemlji rezervirana samo za elitu?

Zagonetka je nerješiva gledamo li je iz ovozemaljske perspektive. Ali gledajući stvari u široj, kozmičkoj konstelaciji, dolazimo do sasvim drukčijeg rješenja. Došavši u jednom trenutku povijesti, Krist je svojom smrću na križu oplemenio svaku smrt, ne samo trenutnu, nego i dugotrajno fizičko umiranje svakog patnika na ovoj zemlji. »U igru kozmosa ulazi nova komponenta, komponenta Duha, koji odmah daje nov kvalitativan skok u evoluciji kozmosa«, naglasio je govornik. Gledajući stvari tako, više ne postavljamo pitanje o smislu i besmislu ljudskog života i o smrti kao katastrofi. Sada se svaki pojedinac, od najslavnijeg čovjeka do onog bezimenog starca u kakvoj ribarskoj kolibi, ako je spreman na ljubav i ako je spreman da bude vođen od ljubavi, pojavljuje kao graditelj budućnosti. I svaki takav je baštinik uskrсне vječnosti, zaključio je g. Kustić.

Na drugoj postaji je o dimenziji slobode kao o oslobođenju od zakona govorio o. Grmec.

Kršćaninu nije potreban zakon kao prisila. Krist donosi novo to što je uputio poziv na slobodan izbor, a takav izbor isključuje prisilu. (Druga je stvar trebaju li nam neke norme koje bi uređivale neke odnose unutar pojavnog društva i prema tome bile čisto »ljudske«.) Krist je dao novu i jedinu zapovijed: »Ljubite jedan drugoga kao što sam i ja vas ljubio« (Iv 13, 34). U odnosu prema Starom zavjetu, gdje je zakon bio sve, to je bitno novo.

I u samoj Crkvi razvoj nije tekao uvijek ravnomjerno, napomenuo je o. Grmec. No tendencija je da zakon bude sve manje normom za put u kraljevstvo Božje. (I zaista, bilo je trenutaka kada smo i previše bili sputavani zakonom, skrivajući se iza Evandjelja kao paravana, a zapravo skrivajući neke sebične interese koji s Evandjeljem nemaju nikakve veze i što iskripljuje sam smisao Evandjelja, a to je mnogo puta urodilo neželjenim posljedicama. Dvijetisućljetna povijest Crkve i odveć nam je jasan svjedok toga.)

Crkva je zajednica u slobodi sabranih ljudi, koji kao takvi čine specifično društvo, društvo slobodnih, zaključio je svoju misao o. Grmec.

Pred samom Marijom Bistricom, na trećoj postaji, o trećoj dimenziji slobode, o slobodi od grijeha, govorio je o. Špiro Marasović.

Ljudi su po prirodi skloni »barikadnom« načinu borbe, rekao je između ostalog o. Marasović. Barikade su utočište. Protivnik je s onu stranu barikade, saveznik s ovu stranu. Onaj drugi kriv je za sve. Barikada je granična linija istine i laži. Tu se uvijek puca. Ona je dovedena do apsoluta. To je u principu (prividno!) najlakše rješenje. No i barikada je postavljena u pitanje. Relativizirao ju je »moralno-etički Einstein« — Krist. Neprijatelj nije uvijek na onoj strani, niti je prijatelj uvijek na ovoj. Postavljeno tako, barikada gubi smisao.

Čovjekova sloboda bila je ograničena grijehom. U želji da se oslobodi tih okova, pribjegavanje barikadama bilo je jedino rješenje. No Krist, koji je »pobijedio smrt«, zbacio je s čovječjih leđa i okove grijeha.

Grijeh je trojanski konj koji se uvukao u čovjeka. Biti u grijehu znači biti rob samoga sebe. On je »pomanjkanje volje i želje za obogaćenjem sebe drugim i drugoga sobom«, »akutni egocentrizam«, »kozmički samoblud čovjeka«. Sve suprotno od toga je ljubav, izlazak iz samodopadnog zadovoljstva, otvaranje prema vani, prema drugome. Čovjek čovjeku više nije partner, nego prijatelj. To je, zapravo, pojam evandeoske slobode: biti slobodan od nekoga i nečega i biti slobodan za nekoga — to znači biti slobodan za drugoga. »Ne osloboditi sebe za drugoga, to je još uvijek barikadno rješenje.«

»Evangelion« znači borbu za tu i takvu integralnu slobodu. Sloboda je kršćaninu uvijek zadatak. I kršćanin koji ne prihvaća takav način borbe još uvijek ne prihvaća alternativu što ju je donio Isus Krist.

Tijekom čitavog puta mladi su imali priliku da se ispovjedu. I dok sam promatrao te ispovjedi »na nogama« u onoj dugoj povorci mladih hodočasnika, naišla mi je asocijacija na čudnu simboliku između ovog hodočašća i »suzne zemaljske doline«, gdje hodamo danomice, od postaje do postaje, ponekad iznureni od svakodnevnog križa, ponekad radosni što nam grane malo sunca iza oblaka, svjesni da je to ipak put koji će jednom svršiti i svjesni da nas na kraju puta čeka utjeha, beskrajno sunce i stotruka plaća za sve one suze što ih proslismo, za sve one uzdisaje što trgahu naše srce — svjesni na kraju da je to sve biser do bisera koji polako bivaju ugrađeni u krunu naše buduće slave.

U Bistrici nas je dočekalo sunce i poneki začuđeni pogled. Iako su tu hodočašća uobičajena, gotovo svakidašnja pojava, ipak je ovo nešto drugo. Bila je to, naime, podugačka kolona nas mladih ljudi, raspjevanih kao proljeć koje nas je okruživalo sa zagorskih brežuljaka, mladih, sabranih na zajednički sastanak oko zajedničke Majke, radosnih što možemo pokazati svijetu da pripadamo jednoj zajednici — zajednici slobodnih ljudi, okupljenih u ime Ljubavi za slobodu bližnjega na dobrobit naše Crkve, ovdje u Hrvatskoj, a potom i sveopćeg Kristova kraljevstva, okupljenih na dobrobit zajedničkog rasta u ljubavi i za Ljubav.

I pitam se jesmo li mi mladi uopće svjesni šanse koja nam se pruža u tom današnjem svijetu, šanse da ponudimo sekulariziranom svijetu Krista. Ne da riječima i s Biblijom u ruci iziđemo na ulice i propovijedamo Evanđelje poput Pavla na atenskom trgu, nego da svojom svakodnevnom prisutnošću na ulici, na fakultetu, u tvornici, pa, ako hoćete, i u samoj crkvi, posvjedočimo svijetu Krista. Jesmo li uopće svjesni da smo nezamjenljiva karika u lancu koji gura točak evolucije naprijed prema posljednjoj i konačnoj točki Omega, kako bi rekao p. Chardin. Jesmo li svjesni da nam je pružena neprocjenjiva šansa time što se okupljamo oko zajedničke Gospodnje Večere, da u ovom potrošačkom svijetu, koji sve više postaje bezlična masa, bez osobne ljudske fizionomije, koji razdire svojevrsno šizofreničko ludilo, prožeto raspadom vlastite svijesti, a koje prijete da ga dovede do sotonskog samouništenja, moralnog i fizičkog, jesmo li svjesni da nam je pružena šansa da budemo kvasac novoga svijeta i luč na pragu svjetlije budućnosti? Te su mi misli navirale u glavu, dok su nas iz daleka pozdravljala zvona Bistrice i poticala na upravo takav uvid u situaciju. Možda će netko reći: donkihotska posla! Možda. Ali vrijedi pokušati, vrijedi nadati se. Netko je rekao: ako ubiješ u čovjeku nadu, ubio si njega samoga. To je razlog boljeg sutra — nada koja izronjava iz Duha koji je Ljubav.

O tom Duhu — Osloboditelju govorio je i o. Fuček na propovijedi za vrijeme sv. Mise. Činjenica je, rekao je na početku o. Fuček, da mi u svom konkretnom životu nismo još ništa osjetili od Duha, iako smo ga po krštenju primili. Mi ga ne zamjećujemo, mi ga se bojimo i bježimo od njega.

Često hodamo kroz taj profani svijet zasljepljeni i ne vidimo Duha koji djeluje na razne načine i u raznim prigodama, a mi ga ne zapažamo. »Duh Sveti vije gdje hoće.« Pa ako ga i zamijetimo, nastavio je propovjednik, mnogo puta ga se bojimo, jer bi nam mogao poremetiti naše sebične planove, jer bi nas mogao trgnuti iz samozadovoljne učmalosti i natjerati nas koji put i na odricanje. A čovjek će sve prije dopustiti nego da mu se razbiju te njegove himere i da bude izbačen na vjetrometinu.

Mi bježimo od Duha jer smatramo da je već sve gotovo, dovršeno. I smatramo da sve što je novo nije od Duha, da je tradicija jedini zakon, pa je osobna inicijativa nešto zazorno. A Duh tjera svakog pojedinca da djeluje, pa makar i pod cijenu da dođe, na prvi pogled, u sukob s onim drugim pojedincem koji također mora djelovati. No nema mjesta nikakvoj bojazni. Sukob je samo prividan. Duh Sveti izmiruje sve, i naše mnogostruko oslobođenje (o kojem smo naprijed govorili — moja primjedba), vršit će se u velikoj otvorenosti i povjerenju u vodstvo u Duha Oslobođitelja — završio je o. Fuček.

Poslije sv. Mise, na kojoj je većina pristupila pričesnom stolu, mladost se razbježala po livadama. Miris proljetnih tratina i prekrasne padine pune svakovrsnog cvijeća pružile su prigodu da se načas zaboravi na »faks«, na ispite i brige svakodnevnice, te da se tako spoji ugodno s korisnim: duhovni i fizički odmor.

Poslije podne, u tri sata, održana je vrlo plodna i živa diskusija o temi održanih nagovora. Najviše pažnje diskutanata privukla je tema o oslobođenju od zakona.

»Katolicizam, takav kakav mi živimo, našom krivnjom nije oslobođiteljski, nego više sistem zabrana«, rekao je u uvodnoj riječi g. Živko Kustić, koji je vodio konferansu. Postavlja se pitanje: što mi možemo svijetu ponuditi, da li zajednicu koja se okuplja samo oko oltara i tamo živi ili preporođenu zajednicu koja se pojavljuje u ovom svijetu (sociološki moment).

Tijekom diskusije glavna konfrontacija mišljenja odvijala se oko ovoga: od kakvog se zakona mi to oslobađamo i da li se oslobađamo *svakog* zakona.

Dok su neki diskutanti pokušavali ustvrditi kako je potreban neki zakon kao putokaz, drugi su odbacivali bilo kakvu potrebu zakona. »Sloboda ulaska u neku zajednicu nije ograničena zakonom. On je prisila. Crkva nema te prisile i svaki njezin član koji usmjerava sebe na to da ne čini dobro, automatski isključuje sebe iz te zajednice.« (O. Grmec)

»Pavao govori o oslobođenju od Mojsijeva zakona koji Kristovim dolaskom više nije potreban. Krist je dao ponudu za ulazak u novo, što je došlo s Duhom. Prema tome, ne treba više zakon kao putokaz.« (O. Tadej)

Potom je g. Kustić ponovo postavio pitanje da li Duh oslobađa od Mojsijeva zakona, što je vrijedilo za prve kršćane, ili nas Duh i danas može osloboditi od nečega. Na to je g. Ladika pripomenuo da treba govoriti o prisutnosti oslobođenog čovjeka u današnjem svijetu, a ne teoretski o zakonu.

O. Tadej: »Problem je da li među nama kršćanima treba zakon koji bi uređivao npr. to da poštujemo dobro bližnjega. Takav zakon nije potreban, jer to uređuje Duh koji je Ljubav. I jedna zajednica ima empiriju oslobođenja od zakona po Duhu.«

Nakon toga javio se za riječ o. Fuček, koji je govorio o tome kako on shvaća Pavla kad ovaj govori o zakonu. Kristov zakon nije neka neosobna norma, nego se temelji na osobnom unutrašnjem odnosu vjernika s Kristom, kome se vjernik nastoji sve više približiti, pa tako taj zakon biva interpretiran na tisuću načina u životu. Taj zakon, to je — Duh ljubavi u nama. A budući da mi ne živimo sami, nego u zajednici Crkve, koja nije samo pneumatska i nevidljiva, nego se ima manifestirati i kao vidljivo društvo, i budući da je čovjek slab da izvrši Božji plan, potrebne su neke konkretne norme koje dolaze kao pomoć čovjeku. No ni te norme, u stvari, ne dolaze izvana, nego su krštenjem ukorijenjene u *samog čovjeka* te nisu ništa drugo nego prirodne manifestacije novog života primljenog u Kristu.

Poslije o. Fučeka nastavio je g. Kustić: Krist s kojim ja razvijam svoj osobni odnos, dao mi je Duha, ali Duha koji je dan i zajednici. I ako ja imam nešto »urediti«, onda se ne mogu povući u svoju osobnu kontemplaciju, nego moram gledati kroz zajednicu koja mi može u određenom trenutku reći: to smiješ, to ne smiješ! I tu je ta prisila zakona. To bi bio spoj prisile i oslobođenja.

Nakon diskusije koja je potrajala sat i pol čini mi se da je to bila najcjelovitija i najjezgrovitija definicija svega onoga o čemu se raspravljalo.

Iz toga nužno proizlazi druga dimenzija: priznati drugome odgovornu slobodu, imati povjerenja u tuđi rast u slobodi, kako je rekao g. Ladika. Religiozno iskustvo, rekao je dalje g. Ladika, može se ostvariti samo u susretu. Druga osoba mora prigodom toga susreta pronaći u meni ostvarenje svoje slobode, a to znači svoje inicijative. I kriza jedne zajednice sastoji se upravo u tome što smo previše zatvorene jedinke.

Jesmo li tolerantni prema slobodi druge osobe? — upitao se o. Fuček, nadovezujući na misao g. Ladike. Tolerancija nije žrtvovanje vlastitog uvjerenja i mišljenja da bismo drugoga prihvatili, nego da, ostajući svaki u svojoj osobnosti i posebnosti, primamo drugoga u ljubavi i doživljavamo zajednički rast.

Poslije pada Adama Krist nam je vratio šansu, rekao je jedan student. Tu šansu Krist mi pruža u svojoj smrti, rekao je na kraju g. Živko Kustić, zaključujući tu vrlo zanimljivu diskusiju. Krist mi pruža šansu da se ponovo preporodim, kao da nikad nisam sagriješio. To je sloboda od grijeha, sloboda da se uvijek može početi iznova.

Trebalo je kupiti razglednicu, pokoji suvenir i natrag u Zagreb. Sunce je već duboko bilo utonulo prema zapadu. Dok se putem i dalje orila pjesma, a u daljini iza nas ostajala Bistrica, pokušavam srediti dojmove.

pitam se što danas Bistrica znači za nas studente? Napokon, što sama Marija znači za nas mlade? Je li ovo danas bio samo ugodan izlet ili zbilja svjesno očitovanje svoje vjere, svjedočenje onoga što nas čini posebnima u ovome svijetu? Je li to bilo potpuno i svjesno predanje u ruke Onoga i uz pomoć One koji nas nikada ne napuštaju, pa makar nam izgledalo koji put da su sve lađe potonule? Mi mladi kršćani još nismo zaokružili svoj kršćanski profil, nećemo ga nikada ni zaokružiti (jer smo ipak ljudi, dakle nesavršeni), ali to ne znači da ne moramo sebe klesati, oblikovati, modelirati, da bismo se tako ugradili u zajednicu, zajednicu slobodne djece Božje. A odakle ćemo crpiti tu snagu nego na vrelu koje nikad ne presušuje — kod Krista i njegove Majke. I zato treba apelirati na to da se Bistrica osmišljava, da je učinimo svjetlom tradicijom (ne tradicijom u lošem smislu te riječi), koja će svake godine okupljati oko sebe naraštaje mladih kršćana, koji će sutra na svojim leđima ponijeti teret tegobnog i trnovitog putovanja u, nadajmo se, bolju i sretniju budućnost do konačnog eshatona. Prijatelji, budimo svjesni toga: ovaj narod u nas gleda i čeka nas!

DUH SVETI — OSLOBODITELJ*

»Jeste li primili Duha Svetoga kad ste postali vjernici?« (Dj 19, 3), upitao je Pavao u Efezu skupinu od dvanaestak ljudi koji su bili pobudili njegovu po-

* To je cjelovit tekst propovijedi o. Fučeka na studentskom hodočašću u Mariji Bistrici, 28. svibnja 1972.